RETSMØDERAPPORT
i sag 284/87 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. *Faktiske omstændigheder*

Sagsøgeren var tjenestemand ved Kommissionen og arbejdede ved Det Fælles Forskningscenter i Ispra. Ved udgangen af 1986 forlod han Fællesskabernes tjeneste i henhold til Rådets forordning (EØF) nr. 1679/85 af 19. juni 1985 om indførelse af særlige midlertidige foranstaltninger vedrørende visse videnskabelige og tekniske tjenestemænds udtræden af tjenesten i De Europæiske Fællesskaber (EFT L 162, s. 1). Han modtog for januar 1987 en lønseddel udarbejdet på grundlag af den for Schweiz fastsatte justeringskoefficient. I løbet af januar 1987 informerede sagsøgte ham om, at den for Italien fastsatte justeringskoefficient ville blive anvendt fra februar 1987 under hensyn til, at sagsøgeren ikke havde sin hovedbopæl i Schweiz. For februar 1987 blev godtgørelsen følgelig beregnet med udgangspunkt i den italienske justeringskoefficient. I tilslutning til en henvendelse, som sagsøgeren rettede til sagsøgte i februar 1987, blev det aftalt, at justeringskoefficienten skulle fastsættes til 100, indtil sagsøgeren havde bestemt sig med hensyn til sin bopæl

Den 15. april 1987 indgav sagsøgeren en klage over lønsedlen for februar 1987 sammenholdt med sagsøgtes skrivelse fra januar 1987. Denne klage har sagsøgte ikke taget stilling til i form af en afgørelse.

I forbindelse med udsendelsen af lønsedlen for april 1987 blev sagsøgeren af sagsøgte underrettet om, at han ville blive trukket for et beløb af 3 054,87 SFR, fordi dette beløb var blevet betalt for meget i januar 1987.

2. *Skriftveksling*

Ved stævning af 21. september 1987, registreret på Domstolens Justitskontor den 24. september 1987, rejste sagsøgeren nærværende søgsmål.

Skriftvekslingen er forløbet forskriftsmæssigt.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen (Anden Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Parternes påstande

Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

* Processprog: Tysk.

1) sagsøgtes lønafregninger for sagsøgeren for februar og marts 1987 kendes retsstridige og annulleres, for så vidt som der på disse blev anvendt en anden justeringskoefficient for den forfaldne pension end den for Schweiz gældende;

2) det statueres, at sagsøgeren fra februar 1987 har krav på en alderspension, som justeringskoefficienten for Schweiz skal anvendes på;

3) sagsøgte tilpligtes på ny at udfærdige sagsøgerens lønsedler fra februar 1987 i overensstemmelse med Domstolens retsopfattelse og at udbetale det beregnede forskelsbeløb til sagsøgeren;

4) sagsøgte tilpligtes at udbetale sagsøgeren 3 054,87 SFR for januar 1987;

5) sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

1) sagsøgte frifindes;

2) sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

III — Parternes anbringender og argumenter

A — *Indledende bemærkning*

Artikel 3, stk. 3, i forordning (EØF) nr. 1679/85 bestemmer, at den i forordningen fastsatte godtgørelse beregnes på grundlag af justeringskoefficienten for det land i eller uden for Fællesskabet, hvor modtageren dokumenterer at have bopæl. Parterne er kun uenige med hensyn til spørgsmålet, om sagsøgeren har dokumenteret at have bopæl i Schweiz.

B — *Sagsøgerens argumentation*

Sagsøgeren har anført, at han ejer en lejlighed i Schweiz. Her har han en hushjælp, her har han en telefon, for hvilken han betaler store telefonregninger, og her betaler han elektricitetsregninger. Den, som vedligeholder en sådan bolig, og som bærer de omkostninger, der er knyttet til boligen og dens benyttelse, har retligt set fyldestgørende bevist, at han virkelig har fast ophold i denne bolig. Hans schweiziske bopæl er centrum for hans vitale interesser og samlingspunktet for udnyttelsen af hans økonomiske ressourcer. Her erhverver han alt til de daglige fornødenheder. Disse udgifter, herunder til vedligeholdelse af boligen og beskæftigelse af en husassistent, opsuger — ifølge sagsøgeren — langt den væsentligste del af lønnen.

Under hensyn til denne faktiske situation er det uden betydning, at lejligheden i Schweiz, i henhold til lovbestemmelserne om folkeregistrering, kun udgør en såkaldt

»sekundær« bopæl for sagsøgeren. Hans hovedbopæl ifølge disse bestemmelser er hans brors hus i Forbundsrepublikken Tyskland. Denne lokalisering af bopælen til Tyskland skyldes det forhold, at han ikke har ret til at tage »principal« bopæl i Schweiz, idet den mulighed først indtræder, når han fylder 60 år. I mellemtiden må han ifølge gældende bestemmelser kun opholde sig i dette land seks måneder af året, dvs. i 186 dage.

Med hensyn til det forhold, at centrum for sagsøgerens vitale interesser befinder sig i Schweiz — hvorved forstås, *at* han dér råder over en rummelig lejlighed, *at* man træffer ham her mindst 186 dage om året, og *at* hans vigtigste udgifter til dækning af sit underhold afholdes her — tilbyder sagsøger at bevise dette ved vidneafhøring under edsansvar af bl. a. tjenestemænd udpeget af sagsøgte ved navn.

Idet justeringskoefficienten har til formål at udligne de økonomiske fordele eller ulemper, som er knyttet til levevilkårene på pensionistens opholdssted, kan begrebet bopæl, forudsat en sådan kan dokumenteres, ikke gøres afhængigt af, hvordan det tilsvarende begreb defineres i lovgivningen om folkeregistrering.

C — *Sagsøgtes argumentation*

Efter sagsøgtes mening går Rådet ud fra grundsætningen om, at den pågældende ikke kan have mere end én bopæl, når det i artikel 3, stk. 3, i forordning nr. 1679/85 taler om »hans bopæl«. Hvis pensionisten har flere opholdssteder, må det kræves, at »hans bopæl« svarer til et ophold, som strækker sig over det meste af året, og altså over mere end et halvt år. For pensionister med bopæl i Schweiz dokumenteres bopælen ved en officiel attest. Sagsøgeren har imidlertid ikke fremlagt et sådant bevis. Under disse omstændigheder kan det ikke antages, at der er tale om et ophold, som strækker sig over mere end halvdelen af året. Det eneste væsentlige er, om sagsøgeren faktisk havde sin bopæl i Schweiz på tidspunktet for klagens indgivelse. Sagsøgeren har ikke ført bevis for, at han har taget de nødvendige forholdsregler i den henseende. I hvert fald har han ikke bedt sagsøgte om at intervenere over for de schweiziske myndigheder med henblik på at skaffe ham en opholdstilladelse gældende for det sted, hvor den ham tilhørende bolig er beliggende.

K. Bahlmann
Refererende dommer